

2980-2806

Dorlion Journal

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Vol./Cilt: 2 / Issue/Sayı: 2, June / Haziran 2024, pp./ss. 279-286.

Kitap Değerlendirmesi: Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri

Book Review: *Modern Sociologists on Society and Religion*

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593961>

Kitap Tanıtım Makalesi /
Book Review

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
07.06.2024

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
29.06.2024

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2024

Dorlion Journal

Arş. Gör. Hakan Tafran
Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
Kayseri.

tafran@erciyes.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-9418-4351>

Kitap Adı: *Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri*

Yazarları: Inger Furseth - Pål Repstad

Çeviren: Ömer Faruk Darende,
Abdolvahap Taştan

Yayınevi: Kayseri: Kimlik Yayınları, 2023.

ISBN: 978-625-8051-55-1

Sayfa Sayısı: 411.

Öz

Bu çalışmada, Türkçe literatüre kazandırılan Inger Furseth ve Pål Repstad'ın *Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri* adlı eseri değerlendirilmiştir. Amaç kitap değerlendirmesi olduğu için ele alınan sosyologlar hakkında detaylı analizi yapılmamış; teorisyenlerin hangi kavramsal araçlarının ön plana çıktığı ve dini yaşantıyı inceleyecek çalışmalara ne gibi katkılar sağlayacağı üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda değerlendirme metni, sosyoloji ve din sosyolojisi üzerinden disiplinlerin alt disiplinlerle ilişkisi eleştirilerek başlamıştır. Zira alt disiplinlerin ayrımını amaçlayan yaklaşımın, yazarlar tarafından izole bir entelektüel yaşantı doğuracağı belirtilmektedir. Bu sebeple çalışmada, eserin bir bütün olarak sosyal bilim anlayışına kapı aralayan çağdaş teorisyenlerin ele alındığı giriş kitabı olduğu vurgulanmıştır. Eser, seçtiği on çağdaş sosyologun biyografik ve düşünsel geleneğini inceleyen bölümlere yer vererek yaşamla düşünce arasındaki diyalektik ilişkinin altını çizmiştir. Yazarlar çağdaş sosyolojide din olgusunu göz ardı edilmediğini vurgulamakta; önde gelen teorilerin kavramsal araçları kullanılarak nasıl çalışmalar yapıldığından bahsetmektedir. Bu husus, yeni araştırmalar için örneklik oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra söz konusu kavramsal araçları kullanarak dini yaşantıyı inceleyecek olası çalışmalar için verilen tavsiyeler, araştırmacılar için bir kılavuz rolü görmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Kitap Değerlendirmesi, Çağdaş Teorisyenler, Toplum ve Din Görüşleri, I. Furseth, P. Repstad.

Abstract

In this study, Inger Furseth and Pål Repstad's book titled *Contemporary Sociologists' Views of Society and Religion* has been evaluated. Since the aim is to evaluate the book, it is not analysed in detail about the sociologists; it is focused on which conceptual tools of the theorists come to the fore and what kind of contributions they will make to the studies that will examine religious life. In this context, the evaluation text started by criticising the relationship of sociology and sociology of religion with sub-disciplines. Because it is stated by the authors that the approach aiming at the separation of sub-disciplines will lead to an isolated intellectual life. For this reason, it is emphasised in the study that the work is an introductory book that deals with contemporary theorists who open the door to the understanding of social science as a whole. The book underlines the dialectical relationship

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Tafran, Hakan. "Kitap Değerlendirmesi: Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri". *Uluslararası Dorlion Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (DASAD)* 2/1 (Haziran 2024), 279-286.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12593961>

CC BY-NC 4.0 DEED

between life and thought by including chapters examining the biographical and intellectual tradition of ten contemporary sociologists. The authors emphasise that the phenomenon of religion has not been ignored in contemporary sociology, and discuss how studies have been conducted using the conceptual tools of leading theories. This sets an example for new research. In addition, the recommendations given for possible studies that will examine religious life using these conceptual tools serve as a guide for researchers.

Keywords: Sociology, Book Review, Contemporary Sociologist, Views of Society and Religion, I. Furseth, P. Repstad

1. GİRİŞ

Bu metin, Inger Furseth ve Pål Repstad'ın Türkçe'ye *Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri* adıyla Ömer Faruk Darende ve Abdulvahap Taştan tarafından çevrilen kitabını incelemeyi amaçlamaktadır. Yazarlar daha öncesinde *Din Sosyolojisine Giriş: Klasik ve Çağdaş Kuramlar*¹ adıyla çevrilen kitabı kaleme almışlardır. İlk kitaplarında, din sosyolojisi bağlamında geliştirilen klasik ve çağdaş toplumsal kuramları incelenmiştir. Bu çalışmada ise yazarlar, ilk kitaptan farklı olarak kuramlardan ziyade önde gelen sosyologların teorilerini ve bu teoriler çerçevesindeki din görüşlerini ele almıştır. Ayrıca yazarlar, diğer sosyologların söz konusu teorileri ampirik çalışmalarda nasıl kullandıkları ve teorilerin dini yaşamı araştıran çalışmalarda uygulanmasının olasılık ve sınırlılıkları hakkındaki görüşlerini sunmaktadır. Bu durum eserin, ikincil literatürde yer alan çeşitli çalışmalardan farklılaştığı noktayı oluşturmaktadır.

Giriş kitabı olarak ele alınabilecek eserin, genel sosyolojiye mi yoksa özel olarak din sosyolojisine mi yönelik olduğu önemli bir konudur. Zira son dönemde disiplin kavramı etrafında geliştirilen fikirler, disiplinler arası ya da disiplinler üstüne yönelik bir gereklilikten bahsetmektedirler. Özellikle Immanuel Wallerstein'ın sosyal bilimlerin disiplinlere ayrılmasını kapitalist bir zihin dünyasının yansıması olarak görmesi kayda değer bir husustur. Wallerstein'a göre sosyal bilimler, disiplinlere ve alt disiplinlere ayrılarak bilgi alanını sınırlandırdı ve eleştirinin önüne set çekti. Bu durum, ekonomi, politik ve toplumsal/kültürel alanların birbirinden ayrı/özerk alanlar olarak kabulüne yol açtı. Fakat ekonomi, politik ve toplumsal/kültürel alanlar birbirinden ayrı olmayıp tek bir çatının unsurlarını oluşturan tarihsel sistemin ürünleridir (Wallerstein, 1999).² Nitekim Gulbenkian Komisyonu tarafından yapılan *Sosyal Bilimleri Açın* adlı çalışma, benzer bir noktaya değinmekte; entelektüel faaliyetin mevcut disiplin sınırlarına bakılmaksızın sürdürülmesini teklif etmektedir.³

Furseth ve Repstad'ın çağdaş tartışmaları takip ettiği görülmektedir. Nitekim yazarlar, -Furseth'in sosyoloji profesörü iken Repstad'ın din sosyolojisi alanında fahri profesördür-

¹ Inger Furseth ve Pål Repstad. *Din Sosyolojisine Giriş: Klasik ve Çağdaş Kuramlar*, çev. İhsan Çapçioğlu ve Halil Aydınalp, (Sivas: Birleşik Dağıtım Kitabevi, 1. Basım, 2011).

² Immanuel Wallerstein, *Sosyal Bilimleri Düşünmemek*, çev. Taylan Doğan, (İstanbul: Avesta Yayınları, 1999), 349.

³ Gulbenkian Komisyonu. *Sosyal Bilimleri Açın*, çev. Şirin Tekelli, (İstanbul: Kimlik Yayınları, 1. Basım 2023), 98.

ortak bir çalışmaya imza atmalarının altında yatan nedeni, “genel sosyoloji ile din sosyolojisini birbirine bağlamak” olarak ifade etmektedir.⁴ Ayrıca kitabın “sosyolog ve sosyoloji öğrencilerine” dinin sosyal bağlamda anlaşılmasını sağlayacak araç seti sunmayı amaçlaması, genel sosyoloji ve din sosyolojisini birbirinden ayıran kırmızı çizgilerin kabul edilmediğine işaret etmektedir. Dolayısıyla kitabın, özellikle ülkemizde tecrübe ettiğimiz din sosyolojisinin, genel sosyolojinin yalnızca bir alt disiplini olduğuna yönelik yaygın geleneksel kaniya yönelik bir eleştiri barındırdığı ifade edilebilir. Bunun yanı sıra klasik sosyologlar gibi çağdaş sosyologların da dini göz ardı etmediklerini görmek, toplumbilimlerinde dinin sadece bir alt disipline sıkıştırılmayacağına fark edilmesi açısından kayda değer bir husustur.

Yazarlar, din sosyolojisinin genel sosyolojiden ayrı ya da alt bir disiplin olarak görülemeyeceğini, izole bir alan ya da kendi başına bir ada (A. Belford) şeklinde anlaşılmasını gerektiğinin altını çizmektedir. Bu görüş, kitapta ele alınacak çağdaş sosyologların kimler olacağına karar verilmesinde de etkili olmuştur. Nitekim din sosyolojini özel bir alana hapsedmeme amacıyla, çağdaş din sosyologlarını incelemek ya da bir alt disiplin terminolojisi geliştirecek düşünürleri ele almaktansa, kullanılan sosyolojik kavramları diğer toplumsal yaşamlar gibi dini yaşantının incelemesinde de uygulanmasının önemine dikkat çekilmektedir. Bu sebeple, yazarlar ele aldığı kişilerin isimlerinden ziyade teorilerini göz önüne alarak seçime gitmişler; isimler yerine teoriler seçilmiştir. Seçilen teorilerin belirleyici kıstası ise, “tüm toplumların ya da toplumsal gelişmelerin genel teorileri” teşkil eden ve etkisini sürdüren teoriler olmasıdır. Buradan hareketle çağdaş sosyolojiden on teori/düşünür seçilerek incelenmiştir. Bu noktada yazarların, seçilen teorileri nedeninden bahsederken “büyük teoriler” şeklinde çevrilen *grand theories* ifadesini tercih etmeleri tartışmaya açık bir noktayı oluşturmaktadır. Zira grand theory/büyük teori olarak kategorileştirilen teoriler içerisine gündelik yaşam sosyolojisinin önde gelen kişilerinden Erving Goffman’ın ve dahi duygular sosyolojisinden bahsedilmesinde büyük katkıya sahip Arlei Hochschild’in zikredilmesi eleştiriye açık bir noktadır. Goffman ve Hochschild’in yer aldığı sosyolojik gelenek, makro toplumsal açıklamalar yerine mikro sosyal olay/olgulara odaklanmıştır. Dahası bu durumun sosyolojik araştırma konularında farklı bir paradigma olduğunun ifade edildiği bilinmektedir. Dolayısıyla mikro sosyoloji geleneğinden ya da makro-mikro dikotomisini aşmayı deneyen Bourdieu gibi sosyologların tek bir kavram altında birleştirme denemesi hatalıdır. Bunun yerine söz konusu kategorik tartışmalara girmeden sadece –kitabın isminde de görülen- çağdaş ifadesi daha sağlıklı olacaktır.

Etik Beyan: Bu metin, yazarların eserini tarafsız ve dürüst bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Metinde yer alan tüm görüşler ve değerlendirmeler, kitabın içeriği ve yazarın anlatım

⁴ Inger Furseth ve, Pål Repstad, *Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri*, çev. Ömer Faruk Darendel ve Abdulvahap Taştan, (Kayseri: Kimlik Yayınları, 1. Basım, 2023), 11-12.

tarzı hakkında objektif bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir. Kitap hakkında yapılan yorumlar ve eleştiriler, yazarın emeğine saygı gösterilerek ve yapıcı bir şekilde ifade edilecektir. Bu tanıtım, herhangi bir ticari çıkar veya kişisel kazanç amacı gütmemektedir. Amaç, okuyuculara kitabın içeriği hakkında doğru ve kapsamlı bilgi sunarak, onların bilinçli bir okuma tercihi yapmalarına yardımcı olmaktır. Bu çalışma kitap değerlendirmesi olduğundan dolayı etik kurul onayı gerektirmemektedir.

2. KİTABIN İÇERİĞİ

Seçilen her teori/düşünür için bir bölüm ayrılmıştır. Kitap, giriş bölümü dâhil edildiğinde toplam on bir bölümden oluşmaktadır. Düşünürlere ayrılan her bir bölümün başında kısa bir biyografi verilerek, düşünencinin kişisel yaşamla olan diyalektik ilişkisine dikkat çekilmiştir. Teorilerin sadece kişisel yaşamdan neşet etmeyip, düşünce geleneğinin bir parçasını da teşkil etmesi dolayısıyla her düşünürün ait olduğu düşünce geleneğinin ana temaları ve kavramları verilmiştir. Bu durum, okuyucular için düşünürlerin ait oldukları entelektüel bağlama oturtulmasında yarar sağlamaktadır. Ayrıca düşünürlerin teorileri kısaca verilerek özetlenmemiş; teorilerin aldığı eleştirilere de yer verilerek düşünürlerin eksik bıraktığı noktaların görülmesi kolaylaştırılmıştır.

Kitapta ele alınan her düşünürün din üzerine özel bir çalışmasından ya da kapsamlı şekilde din üzerine odaklandığından bahsetmek zordur. Ancak incelenen teorilerin, dinin toplumsal rolüne ilişkin söyleyebilecekleri dikkate değerdir. Nitekim kitap da düşünürlerin teorileri bağlamında dinin toplumsal rolü hakkındaki düşüncelerine yer vermektedir. Ancak kitap bununla yetinmemekte; teorilerden hareketle geliştirilen ampirik çalışmalardan örnekler vermektedir. Özellikle bu bölümler, lisansüstü öğrenciler için teorilerin nasıl kullanılacağına yönelik bir örnek teşkil etmesi bakımından önem arz etmektedir. Dahası yazarlar, son bölümlerde teorilerin dini hayatın incelemesinde öneriler sunarak kitabın başucu kaynak olmasını sağlamıştır.

Bu yazıda amaç bir kitap incelemesi olduğundan dolayı, ele alınan her düşünürün detaylı analizine yer verilmeyecektir. Ancak kitapta, düşünürlerin hangi teorilerinin öne çıkarıldığından ve dini yaşantı bağlamında nasıl katkı sağlayacağından kısaca bahsedilerek inceleme tamamlanacaktır.

Düşünürlerin sıralanmasında önem sırası gibi farklı bir amaç güdülmemiştir; düşünürlerin kronolojisine göre sıralama yapılmıştır. İlk olarak Erving Goffman'ı ele alan yazarlar, Goffman'ın yüz yüze ilişkilerin dinamikleri bağlamında geliştirdiği dramaturji sosyolojisi üzerinde durmaktadır; kişi, gündelik yaşamında bir tiyatro sahnesindeymiş gibi hareket eder, rollere girer, performans gösterir. Her ne kadar Goffman'ın en önemli çalışmalarından biri olan *Damga*'da dinin, damgalanmada temel bir unsur olduğuna yönelik atfı olsa da din ve dini yaşantıyla ilgili oldukça sınırlı düşünceyle karşılaşmaktadır. Ancak

Goffman'ın teorisinden hareketle çeşitli ampirik çalışmanın yapılması, dini yaşantı çalışmalarında Goffman'ın önemini ortaya koymaktadır.

Yazarlar Zygmunt Bauman'a ayırdıkları bölümde ise onun özellikle postmodern tartışmalar çerçevesinde ifade ettiği görüşlerine odaklanmaktadır. Bauman, katı modernliğin geride bırakıldığı ve akışkan modernlik döneme geçildiğini ifade etmektedir. Din üzerine düşünceler Goffman'a kıyasla Bauman'da daha açık şekilde belirmiştir. Zira Bauman, din üzerine *Religion, Modernity and Postmodernity* adlı somut bir metin dahi kaleme almıştır. Yazarlar Bauman'ın teorisinden hareketle dinin, gündelik yaşamın içerisinde çaresizliğe bir yanıt olabileceği gibi bir sığınak olarak köktendinciliği doğurabileceğinin altını çizmektedir. Dahası yazarlar, (din) sosyoloji(si)nin tartışmayı bitiremediği sekülerleşme konusunda Bauman'ı sekülerleşme teorisini olarak ifade etmektedirler. Dolayısıyla Bauman'ın dini yaşantıyı inceleyecek çalışmalarda çeşitli araçlar sağladığından bahsetmek mümkündür.

Önde gelen Fransız yazarlardan Michel Foucault'a ayrılan bölümde ise söylem, iktidar ve yönetimsellik kavramları etrafında çizilen şablondan bahsetmek mümkündür. Özellikle Foucault'un, fikirlerin belirli bir yerde ve belirli bir zamanda inşa edildiğine yönelik vurgusunun altı çizilmekte; panoptikon aracılığıyla iktidarın her yere yayılarak disiplinci bir tavra büründüğüne dikkat çekilmektedir. Foucault'un din üzerine özel bir çalışması olmasa da iktidara yönelik analizinde, Batı kültürünün şekillenmesinde Hıristiyanlığa yönelik vurgunun varlığı bilinmektedir. Bu vurgu, Foucault'un çoğunlukla baskıcılık merkezinde geliştirilen din eleştirisini gündeme taşısa da Reforma ve İran devrimine yönelik ilgisi olumlu bir din fikrinin izlerini göstermektedir. Kitap hem olumlu hem de olumsuz görüşleri bağlamında Foucault'un teorisinin, dini yaşantı çerçevesinde norm, beden, cinsellik gibi çeşitli konuların çalışılmasında katkı sağlayacağını belirtmektedir.

Meşruiyet krizi ya da eylemin iletişimsel yönüne yönelik düşünceleriyle ön plana çıkan Jurgen Habermas, kitapta özellikle kamusal alan ve post-seküler toplum fikriyle ele alınmıştır. Yazarlar Habermas'ın teorisinde dinin, geleneğin ve değerlerin, iletişimsel yetkinliğe dayalı yaşam dünyasının bir parçası olması hasebiyle önemli bir konum teşkil ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda Habermas'ın teorisi, özellikle kamusal alanda dinin rolü ya da çokkültürcülüğün imkânı bağlamında önemli bir başvuru kaynağı olduğundan bahsedilebilir.

Bir alt disiplin olarak din sosyolojisine yönelik metinlerde gördüğümüz Peter Berger ve Thomas Luckmann'a, bu eserde de bir bölüm ayrılmıştır. Özellikle bir inşa olarak sosyal gerçeklik fikrinin önemini altı çizilmektedir. Bunun yanı sıra yazarlar, modernitenin anlam krizi doğurduğunu ve bu krizin sekülerleşmeyi beraberinde getirdiği üzerinde durulmakta ve teorisyenlerin sekülerleşme düşünceleri incelenmektedir. Hem Berger'in hem de Luckman'ın

hem bilgi sosyolojisi bağlamında sosyal gerçeklik düşüncesi hem de sekülerleşme teorileri, dini yaşantı incelemelerindeki önemini ortaya koymaktadır.

Sosyolojik dikotomileri aşmayı deneyen Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nun teorisinde, alanlar ve sermaye türleriyle birlikte beğenin şekillendiği habitusun incelemesi yapılmaktadır. Bourdieu sosyolojisinde dinin sembolik sistemlerden birini teşkil etmesi, dini yaşantının her alanında başvurulması noktasındaki gerekliliğin bir göstergesidir. Diğer bir ifadeyle Bourdieu'nun sağladığı kavramsal araçlar, dini rekabetten mekân siyasetine, dini ve siyasi sermayeden yaşam tarzına kadar uzanan geniş bir skalada kullanışlılığı haizdir.

Anthony Giddens'in ise fail-yapı dikotomisini aşmayı deneyen yapılaşma kuramı ve moderniteyi anlamlandırma noktasındaki zaman-mekân ve düşünümsellik kavramları incelenmiştir. Giddens'in modernitenin ana özelliği arasında gördüğü düşünümsellik gibi kavramsal araçların dini yaşantı özelinde –örneğin kimlik- çeşitli alanlarda kullanılması mümkündür. Dahası Giddens'in dinin zayıfladığı fakat “yeni bir baharın” mümkünlüğü üzerine düşüncelerinin, günümüz dünyasında dinin konumuna dair fikir açıcı çalışmalara gebe olduğundan bahsetmek gerekir.

Duyguların sosyolojik bir inceleme konusu haline gelmesinde önemli katkılar sağlayan Arlei Hochschild bölümünde, duyguların toplumsal boyutuna dikkat çekilmektedir. Hochschild'in özellikle hizmet sektöründe çalışan kişiler üzerine yürüttüğü çalışmada, duygusal emek olarak kavramsallaştırdığı olgunun bir sömürü nesnesi haline gelmesi sosyolojik incelemelerde yeni bakışların doğmasını sağlamıştır. Hochschild'in açtığı kapılar doğrultusunda gerçekleştirilen dini liderlerin duygusal çalışmaları ya da dini çevredeki toplumsal cinsiyet rolleri, dini yaşantının inceleme konularında Hochschild'in fikir ampulleri yakması mümkündür.

Richard Sennett'in tek bir konuya değil de çeşitli konulara odaklanması, kitapta kendisine yer bulmasında önemli bir unsurdur. Zira bir araya gelmeyi kolaylaştırmayan şehir planlamasına yönelik eleştirilerinden siyasilerin kişilik ve tavırlarının kamusal tartışmalardaki önemli konuların önüne geçmesi hakkındaki tespitleri, Sennett'in dini yaşantı incelemelerinde önemini ortaya koymaktadır. Dahası din üzerine çeşitli çalışmalarının varlığı, Sennett'in göz ardı edilmesinin önüne geçmektedir.

Genel olarak kadınların özel olarak ise ABD'li siyahi kadınların bakış açısından hareketle sosyolojik teori geliştirmeyi amaçlayan Patricia Hill Collins'in, özellikle kesişimsellik kavramı üzerinde durulmaktadır. Zira Collins, ırktan sınıfa, toplumsal cinsiyetten ulusa yönelik çeşitli baskıların kesiştiğini ifade etmekte ve çoklu baskı biçimlerinin oluştuğunu belirtmektedir. Bu noktada dinin de tahakküm matrisinin bir aracı olduğu tespiti yapılmaktadır. Collins'in açtığı ufuklardan hareketle dini yaşantı, islamafofi ya da

antisemitizm analizleri gibi kadınlar ya da ötekileştirile/tahakküme uğrayan diğer toplumsal grupların din ile ilişkili boyutlarının incelenmesi mümkündür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Klasik sosyolojide konu başlıkları arasında din, önemli bir noktayı teşkil etmektedir. Diğer bir ifadeyle Weber, Durkheim ve Marx üzerinden okunan klasik sosyolojide teorilerin temel yapı taşlarında dini renk göze çarpmaktadır. Bu noktada çağdaş sosyoloji klasik sosyolojiden farklılaşmamaktadır. Bugün dahi teorisyenler, toplumsal yaşantıda dinin konumunu göz ardı ederek teori geliştirmemekte; belli bir noktada dine başvuru sağlamaktadırlar. Nitekim ele alınan kitap, bu temel üzerine şekillenmektedir. Her ne kadar teoriler din bağlamında ortaya çıkmamış dahi olsalar, gündelik yaşantıda dinin açıklanmasında işlevsel kavramsal araçlar sağlamaktadır. Dolayısıyla kitap, çağdaş sosyolojinin dini boyutunu göz ardı etmediğini ve farklı kavramsal araçların dini yaşantıların incelenmesinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

Makro teorilerin bir kenara bırakıldığı ve gündelik yaşamdaki toplumsal üzerine odaklanan günümüz sosyolojisi için değerlendirmesi yapılan kitap, bir başvuru kaynağı hüviyetine sahiptir. Zira hem teoriler bağlamında gerçekleştirilen kayda değer çalışmalardan bahsetmesi hem de okuyucular için ilerideki çalışmaların nasıl yapılabilirliğine yönelik verdiği tavsiyeler kitabın diğer kaynaklardan farklılaştığı noktayı teşkil etmektedir.

Diğer kaynaklardan farklılaşan bir başka nokta ise yazarların sosyal bilimlere yönelik varsayımlarıdır. Sosyal bilimlerde disiplinler ya da alt disiplinlere yönelik ayrıma katılmayan yazarlar, disiplinlerin entelektüel düşüncüyü izole hale getirmesi noktasında okuyucunun dikkatini çekmekte; son dönem tartışmalara dâhil olarak bir bütün olarak sosyal bilimlere kabul etmektedir. Bu kabul, okuyucular için teorilere yeni bir yaklaşım sağlayarak gelecekteki araştırmaların disiplin sınırlarının dışına çıkmasına olanak tanımaktadır.

Kitabın makul sınırlılıklarından birisi, yazarların seçtiği isimlerdir. Yazarlar, çağdaş sosyologlar arasından on teorisyen seçmiş olsalar da dışarıda bıraktıkları diğer sosyologların aynı bağlamda ele alınması imkânını gerçekleştirilememişlerdir. Özellikle ilk akla gelenler arasında bir okul olarak Kültürel Çalışmalar Okulu ya da teorisyenler olarak Jean Baudrillard, Henri Lefebvre, Ulrich Beck, Daniel Bell gibi isimler dâhil edilmemiştir. Oysa sözü edilenler kadar sözü edilmeyen teorisyenlerin kavramsal araçları da toplumsal yaşantının birçok noktasını açıklamakta fayda sağlamaktadır. Yine de okuyucular kitabın sağladığı bakış açısından hareketle diğer sosyologların teorilerini dini yaşantı bağlamında düşünebilir; böylelikle çalışmalarında yeniliklere kapı aralayabilirler.

Yazarlık Katkısı

Araştırma tek yazarlı olarak yürütülmüştür.

Herhangi bir kişi veya kurumla çıkar çatışmam yoktur.

Etik Kurul Beyanı: Bu çalışma kitap değerlendirmesi olduğundan dolayı etik kurul onayı gerektirmemektedir.

İthaf

Bu değerlendirme yazısı, İsrail'in Gazze'deki üniversitelere, okullara, hastanelere, mülteci kamplarına, evlere, camilere ve kiliselere düzenlediği vahşi, barbar, insanlık ve hukuk dışı saldırıları nedeniyle hayatını kaybeden bilim insanları, öğrenciler, sağlık çalışanları, din adamları, gazeteciler, bebekler, çocuklar ve masum sivillere ithaf edilmiştir. İsrail'in iki milyondan fazla Gazzeliyi evlerinden ve topraklarından sürgün etmek istemesi insanlık dışıdır. İsrail'in uluslararası hukuka, insan hak ve hürriyetlerine aykırılık içeren tüm işgal ve saldırıları suçtur ve bu nedenle yargılanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Furseth, Inger ve Repstad, Pål. *Çağdaş Sosyologların Toplum ve Din Görüşleri*. Çev. Ömer Faruk Darendede ve Abdulvahap Taştan. Kayseri: Kimlik Yayınları, 1. Basım, 2023.
- Furseth, Inger ve Repstad, Pål. *Din Sosyolojisine Giriş: Klasik ve Çağdaş Kuramlar*. Çev. İhsan Çapçioğlu ve Halil Aydınalp. Sivas: Birleşik Dağıtım Kitapevi, 1. Basım, 2011.
- Gulbenkian Komisyonu. *Sosyal Bilimleri Açın*. Çev. Şirin Tekelli. İstanbul: Kimlik Yayınları, 1. Basım 2023.
- Wallerstein, Immanuel. *Sosyal Bilimleri Düşünmemek*. Çev. Taylan Doğan. İstanbul: Avesta Yayınları, 1. Basım, 1999.